

XORIJIY MAMLAKATLARNING FUTBOL MUSOBAQALARI VAQTIDA OMMAVIY TADBIRLARNI O'TKAZISHDA FUQAROLAR XAVFSIZLIGINI TA'MINLASH BO'YICHA TAJRIBASI TAHLILI

Narziev A'zam Yorqulovich

O'zbekiston Respublikasi Jamoat xavfsizligi universiteti

Magistratura tinglovchisi, podpolkovnik,

Annotatsiya: Ushbu maqolada xorijiy mamlakatlarda ommaviy tadbirlarni o'tkaziladigan vaqtida xorijiy politsiyaning jamoat xavfsizligi va tartibini ta'minlash va saqlash sohasidagi faoliyatini me'yoriy-huquqiy tartibga solish ko'rib chiqiladi. Mualliflik tushunchalari berilgan. Yevropa Ittifoqi, Aqsh, Kanada va boshqa yuqori rivojlangan mamlakatlarning ommaviy tadbirlar paytida politsiya tomonidan jamoat xavfsizligi va tartibini ta'minlash sohasidagi tajribasi tahlil qilinadi. Maqolaning maqsadi ommaviy tadbirlar paytida ichki ishlar organlari tomonidan jamoat xavfsizligi va tartibini ta'minlash bo'yicha xalqaro tajribani hamda undan mamlakatimizda foydalanish imkoniyatlarini o'rganishdir. Tadqiqot davomida ushbu maqsadga erishish uchun bilishning umumiy ilmiy va maxsus usullari to'plami, xususan, qiyosiy huquqiy usul, tizim-tarkibiy usul, tahlil usuli va sotsiologik usul ishlatilgan.

Kalit so'zlar: politsiya, jamoat va fuqarolar xavfsizligi, jamoat tartibi, ommaviy tadbirlar, xorijiy tajriba.

Abstract: In this status, the main measures for the inclusion of security and port in the devastated forces of foreign states, conducted by foreign police, are recalculated. The concepts of authorship are given. In the countries of the European Communication, the USA, Canada and some other diverse lines, within the framework of the Ombudsman measures, the police proclaim measures to package security and order in the message.

The aim of the project is to create a usul for checking internal affairs bodies of intermediate measures for the arrangement of general security and the port in line. For

access to this purpose, the study used methodological and special methods of poses: tadakata, tadakata, tadakata, tadakata, tadakata, tadakata, tadakata, tadakata, thiotepa, tadakata, tadakata, tadakata, tadakata, tadakata, takatapui, tadakata, tadakata, tadakata, tadakata, tadakata, tadakata, tadakata, tadakata, tadakata, tadakata, tadakata, tadakatatadakata, tadakata, tadakata.

Key Words: police, generally accepted security, system-wide port, event, foreign version.

KIRISH

Muxtaram Prezidentimiz, Shavkat Mirziyoev ta'kidlab o'tganidek: Jamiyatda barqarorlik, tinchlik va osoyishtalikni qaror toptirish, inson huquq va erkinliklariga so'zsiz rioya etilishini ta'minlash mamlakatni ijtimoiy-iqtisodiy jihatdan yanada rivojlantirish, aholi farovonligini yuksaltirish, demokratik huquqiy davlat qurish bo'yicha amalga oshirilayotgan keng ko'lamli islohotlardan ko'zlangan maqsadlarga erishishning muhim sharti hisoblanadi¹deb bejizga takidlab o'tmaganlar. Dunyoda murakkab va turli qarama-qarshiliklar qaramasda yangi O'zbekiston Respublikasi, strategik va ijtimoiy-iqtisodiy jihatdan rivojlanib borayotgan mamlakatlar qatorida o'zining pozitsiyasiga ega bo'lib, dunyo hamjamiyatining e'tirofiga sazovor bo'lib kelmoqda. Shu sababli yurtimizga juda ko'plab halqaro miqyosida ijtimoiy-siyosiy, madaniy-ommaviy, ko'ngilochar-tomosha tadbirlar o'tkazish ishonib topshirilib kelmoqda, bunday ommaviy tadbirlarni davlatlar tomonida jamoat tartibini saqlash va xavfsizligini ta'minlash bo'yicha turli choralar hamda usullardan foydalanib kelmoqdalar. Odamlarining ommaviy to'planishshi hamda jamoat tartibining holatiga ko'rsatadigan ta'sir darajasi bo'yicha qo'riqlash uchun eng murakkab va qiyin – futbol, kurash, katta tenis kabi sport o'yinlarining o'tkazishidir. Yurtimizda ham bunday salbiy xolatlar sodir bo'lmoqda. Bunday jamoat tartibsizliklarni oldini olish maqsadida xorijiy davlatlarning jamoat xavfsizligini ta'minlashlar borasida o'ziga xos tajribasi mavjud bo'lib, uni o'rganish bugungi kunda dolzarb talablardan biri hisoblanadi. Yevropada futbol o'yinlarida jamoat

---

¹Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 10 апрелдаги “Ички ишлар органларининг фаолияти самарадорлигини тубдан ошириш, жамоат тартибини, фуқаролар ҳуқуқлари, эркинликлари ва қонунийманфаатларини ишончли ҳимоя қилишни таъминлашда уларнинг масъулиятини кучайтириш чора-тадбирлари тўғрисидаги” ПФ-5005 сонли фармони.

tartibi va xavfsizligiga alohida e'tibor berilganligini, bunday tajribani o'rganish jamoat tartibi va xavfsizligini ta'minlash bo'yicha bilim va ko'nikmalarni oshirishga imkonini beradi.

NATIJAR VA MUNOZARALAR

Futbol o'yinlarining o'ziga xos xususiyatlari tabiiy ravishda ma'lum ijtimoiy xavflarning rivojlanishiga olib keladi. Xatarlar voqealar turi, odamlarning ularga bo'lgan qiziqishi, ularning joylashuvi va saytlar va ob'ektlarning infratuzilmasi, tegishli majburiyat, shuningdek ularning xavfsizligi uchun mas'ul bo'lgan organlar va, avvalambor, ishtirokchilarning xatti-harakatlari bilan bog'liq. Futbol o'yinlarini tashkil etish nafaqat tadbir paytida va o'tkaziladigan joyda yoki uning yaqinida, balki katta guruhlar to'planishi mumkin bo'lgan boshqa ko'plab jamoat joylarida ham muayyan muammolarni keltirib chiqaradi. Afsuski, tadbir atmosferasining o'zi har doim ham bashoratli va qonuniy yo'l tutmaydigan barcha hozir bo'lganlarga ijobiy ta'sir ko'rsatmaydi. Tahdidlar sonining ko'payishiga asosan raqib jamoalarni qo'llab-quvvatlaydigan muxlislar sabab bo'ladi. Hozirgi vaqtda huquqni muhofaza qilish organlari uchun asosiy muammo xavf tarafdorlarini tashish, oldindan uyushtirilgan janglar, shuningdek, pirotexnika materiallaridan foydalanish va shunga mos ravishda muxlislar tomonidan sodir etilgan huquqbuzarliklardir. Agressiya va bezorilik muammosi asrlar davomida ommaviy sport va madaniy tadbirlarga hamroh bo'lib kelgan. Sport inshootlarida xavfsizlik masalasi qadimgi sport turlarida allaqachon mavjud edi. Miloddan avvalgi 450-yillarda Delfidagi stadionda muxlislarga stadion va amfi teatrlarga qurolva vino terilarini olib kelish taqiqlangan. Agressiv tomoshabinlar va sportchilarning qoidalarga bo'ysunmasligini to'xtatish uchun soqchilarga ularni qamchi bilan tinchlantirishga ruxsat berilgan. Qoidalarni buzgan va shu bilan boshqalarning xavfsizligini xavf ostiga qo'yganlar stendlardan olib tashlandi. Xavfsizlikni ta'minlay olmagan sport tadbirlari tashkilotchilariga keyingi tadbirlarni tashkil etish rad etildi. Inqirozli vaziyatlarda armiya stadionlarga yuborilgan. Ushbu usullarning aksariyati, biroz o'zgartirilgan bo'lsada, hozirgi kunda ham qo'llanilmoqda. Ommaviy tadbirlarning,

ayniqsa sport tadbirlarida ko'p yillar davomida jiddiy muammo bo'lib kelgan bo'lib, aniqchora-tadbirlar va nazorat usullarini qabul qilishni va aniq qonun hujjatlarini ishlab chiqishni talab qilindi. Shu bois Yevropa Ittifoqiga a'zo davlatlarning ko'pchiligida ma'muriy huquqda sport tadbirlarini tashkil etishning o'ziga xos qoidalari va ularning ba'zilarida ichki sport qonunlari mavjud. Shu bilan birga, bir necha yillardan buyon A'zodavlatlarning ichki qonunchiligini Yevropa huquqiy normalariga moslashtirishga harakat qilindi. Ommaviy tadbirlar paytida politsiya tomonidan jamoat xavfsizligi va tartibini ta'minlashning xalqaro tajribasini o'rganib, biz Yevropa Konvensiyasining sport tadbirlarida, xususan, 19 yil 1985 avgustdagi futbol o'yinlarida tomoshabinlarning zo'ravonligi va noo'rin xatti-harakatlari to'g'risidagi ba'zi ma'lumotlariga e'tibor berishni o'rinli deb bilamiz:

Xususan, Konvensiyaning 3-moddasiga binoan tomonlar tomosha binlarning zo'ravonligi va bezorilik xatti-harakatlarining oldini olish va nazorat qilishga qaratilgan chora-tadbirlarni ishlab chiqish va qabul qilishni ta'minlash majburiyatini oladilar va qo'yidagilarni ko'rsatilgan:

1) jamoat tartibini himoya qilish va ommaviy zo'ravonlik hamda bezorilik xatti-harakatlariga qarshi kurashish uchun yetarli mablag'a jalb qilinishini hamda stadionlar va ular bilan bevosita tutashgan joylarda ham, tomoshabinlar foydalanadigan yo'llarni ta'minlash;

2) Turli joylardagi politsiya bo'linmalari o'rtasida yaqin hamkorlik va ma'lumotlar almashinuvini rag'batlantirish;

3) Ariza yoki kerak bo'lganda tegishli jazo choralari qo'llashni nazarda tutuvchi qonun hujjatlarini qabul qilish yoki kerak bo'lganda aybdor deb topilgan shaxslarga nisbatan ma'muriy choralar ko'rish. Zo'ravonlik yoki tomoshabinlarning noo'rin xatti-harakatlari bilan bog'liq huquqbuzarliklarda aybdor shahslarni aniqlash;

4) Stadionlarning dizayn va moddiy infratuzilmasi tomoshabinlar xavfsizligini kafolatlashini ta'minlash, tomoshabinlar o'rtasidagi to'qnashuvlarga bevosita hissa

qo'shmaslik, olomoni samarali nazorat qilish, tegishli to'siqlarga ega bo'lish va xavfsizlik hamda politsiyaning harakat qilishiga imkon berish;

5) Raqib jamoalar muxlislari guruhlarini va raqib muxlislar muxlislarini samarali ajratish hamda boshqa joylardan kelgan muxlislar guruhlarini o'yinlarga tashrif buyurgan taqdirda alohida stendlarga joylashtirish;

6) Chiptalarni sotish ustidan qat'iy nazorat qilish va o'yin oldidan darhol maxsus choralar ko'rish orqali bunday ajratishni ta'minlash;

7) Mavjud yoki potensial tartibni buzuvchilarni, shuningdek alkogolli mastlik holatidagi shaxslarni stadionlar va gugurtlardan olib chiqish yoki bunday shaxslarning stadionlarga kirishini taqiqlash.

8) Stadionlarni tomoshabinlar bilan samarali aloqa tizimi bilan jihozlash va tomoshabinlarni o'zini to'g'ri tutishga undash uchun bunday tizim, o'yin dasturlari va boshqa reklama materiallaridan to'liq foydalanishni ta'minlash;

9) Tomoshabinlarning stadionlarga alkogolli ichimliklar olib kelishini taqiqlash; cheklovlar va alkogolli ichimliklarni stadionlarda sotish va tarqatishni taqiqlash, shuningdek barcha ichimliklarni xavfsiz qadoqlarda sotilishini ta'minlash;

10) Tomoshabinlar stadionlarga ishlatilishi mumkin bo'lgan narsalarni olib kelmasligini ta'minlash uchun tekshiruvlar o'tkazish zo'ravonlik harakatlarida, shuningdek pirotexnika buyumlari yoki shunga o'xshash narsalarda kiritmaslik;

11) Olomoni nazorat qilish usullarini aniqlash va tegishli qoidalarni birgalikda qo'llash uchun mas'ul shaxslar va idoralar o'rtasida o'yinlar oldidan hamkorlikni ta'minlash va boshqalar ko'rsatib o'tilgan.²

Bizning fikrimizcha, jamoat xavfsizligi va tartibini ta'minlash uchun yuqoridagi choralarni nafaqat sport tadbirlarida, balki boshqa xarakterdagi tadbirlarda ham qo'llash maqsadga muvofiqdir. Bundan tashqari, ularning aksariyati u yoki bu tarzda dunyoning

---

²European Convention on Spectator Violence and Misbehaviour at Sports Events and in particular at Football Matches dated from August 19, 1985.

ko'plab mamlakatlarida amalda amalga oshirilmoqda. Keling, ulardan ba'zilarida politsiya tomonidan jamoat xavfsizligi va tartibini ta'minlashning o'ziga xos xususiyatlarini batafsil ko'rib chiqaylik. Shunday qilib, Germaniyadagi ommaviy tadbirlar paytida maxalliy politsiyasining ikkala bo'linmasi ham, federal politsiya ham jalb qilinishi mumkin (Germaniyada ikki darajali politsiya tizimi-federal politsiya va maxalliy politsiyasi). Bundan tashqari, V. Kovalenko ta'kidlaganidek, federal politsiya bo'linmalarini ommaviy tadbirlar o'tkaziladigan joylarga jalb qilish rejalari ishlab chiqilgan (Kovalenko, 2012). Bundan tashqari, Germaniyada jamoat xavfsizligi va tartibi ko'plab politsiya funksiyalarini bajaradigan ichki ishlar vazirligi Federal departamentining maxsus bo'linmalari tomonidan himoyalangan. Masalan, Federal chegara xizmati namoyishlar, milliy siyosiy tadbirlar va boshqalar paytida jamoat tartibini saqlash bilan shug'ullanadi. Shu bilan birga, barcha federal yerlarda mahalliy darajada jamoat xavfsizligi va tartibini ta'minlash funksiyasi jamoat tartibi politsiyasi (patrul xizmati) va tayyorlik politsiyasiga. Yuklangan xavf, tahdid bo'lsa, federal hukumat bir yoki bir nechta politsiya kuchlarini to'g'ridan-to'g'ri ko'rsatmalariga bo'ysundirishi mumkin³. Qoida tariqasida, tayyorlik politsiyasining vazifalari ommaviy tadbirlar paytida, asosan, kuch ishlatish bilan jamoat tartibini va jinoiy politsiyani saqlashda politsiyaga yordam berishdir. Bundan tashqari, Germaniya tajribasida qonunchiligida tashkilotchilar tomonidan politsiyani rejalashtirilgan tadbirlar to'g'risida xabardor qilish majburiyatini nazarda tutganligi va politsiya ommaviy tadbir o'tkazish uchun taqdim etilgan arizalarni ko'rib chiqqandan so'ng, bunday tadbirga ruxsat beradi yoki taqiqlaydi⁴. Vaziyat buyuk Britaniyada ham xuddi shunday, ommaviy tadbirni o'tkazishga ruxsat beradigan politsiya rahbarlari, ommaviy tadbirni o'tkazishga ruxsat olish uchun ariza politsiya bo'limiga uning boshlanishidan 6 kun oldin topshirilishi

---

³Kampo, V. M. (1994). *Constitutions of Parliamentary Democracy Countries*.

⁴Zarosylo, V. V. (2016). *Experience in the Preparing and Conduct of Mass Events in Foreign Countries, Administrative Arrangements Order during Their Preparation and Conduct, and the Possibility of Its Application in Ukraine*.

kerak. Bu mamlakatda tartibsizliklar uchun eng og'ir jazolar 10 yilgacha qamoq, provokatsiya va zo'ravonlikka undash 6 oygacha yoki 5000 funtgacha jarima hisoblanadi.

Bundan tashqari, tadbirlarni o'tkazish tartibi buzilgan taqdirda (belgilangan xabar berish muddatlari buzilgan, kortejlar sanasi, vaqti va marshrutidagi muvofiqlashtirilmagan o'zgarishlar va boshqalar) tadbir tashkilotchilariga sanksiyalar berilishi mumkin.)- 3 oygacha qamoq yoki 1000 funt sterlinggacha jarima (Simakin).

1) patrul politsiyasi xodimlari patrul paytida gavjum joylarda bo'lgan odamlar guruhlarini shakllanishining oldini olishga harakat qilishadi.

2) politsiya ko'ngilochar joylar to'plangan va jamoat tartibini buzish ko'pincha sodir bo'lishi mumkin bo'lgan hududlar aholisi bilan yaqin aloqada bo'ladi;

3) texnik va elektron kuzatuv vositalari (videokameralar) keng qo'llaniladi va hokazo.);

4) giyohvand moddalarni iste'mol qilish va sotish faktlarini kamaytirish maqsadida ko'ngilochar muassasalarga tashrif buyuruvchilarni majburiy tekshirish joriy yetildi;

5) davlat alkogolli ichimliklarni sotish va alkogolli ichimliklarni sotish tizimini qat'iy nazorat qiladi;

6) ko'ngilli politsiya yordamchilari xizmati – maxsus konstabllar mavjud oddiy politsiya xodimlarining funksiyalarini haftasiga bir necha soat davomida bepul bajaradilar⁵.

O'rganilgan mamlakatlardan farqli o'laroq, Fransiyadagi ommaviy tadbirlar paytida jamoat xavfsizligi va tartibini ta'minlashda etakchi rolni politsiya yemas, balki Milliy Jandarma o'ynaydi. Fuqarolik politsiyasi institutlaridan farqli o'laroq, jandarma fransuz armiyasi bilan bir xil tashkilot, forma, unvon va intizomga ega. Xususan, 90% aholi yashaydigan Davlat hududining 60% dan ko'prog'iga xizmat ko'rsatadigan Fransiya jandarmi Mudofaa vazirligiga bo'ysunadi va uning ko'rsatmalarini bajaradi, politsiya esa

---

⁵Chernii, V. (2003). Interaction between District Police Officers, criminal investigation units, State Service on Combating Economic Crimes and Patrol Police in Preventing Offenses Encroaching Public Order

faqat 10% xizmat qiladi⁶. . Shu nuqtai nazardan, jandarmeriya yurisdiksiyasi kichik shaharlar va qishloq joylariga, politsiya esa megapolislarga va faoliyatning ayrim sohalariga tegishli ekanligini ta'kidlash kerak. Ko'rib turganingizdek, Fransiya jamoat tartibini ta'minlash uchun politsiya funksiyalarini kuchaytirishga mo'ljallangan bo'linmalarining mavjudligi bilan ajralib turadi, chunki favqulodda holatlarda ushbu ikki huquqni muhofaza qilish tashkiloti birgalikda va birgalikda harakat qilishadi. O'z navbatida, Carabinieri korpusi (Carabinieri Corps) Italiyada fransuz jandarmeriyasiga o'xshab ishlaydi, garchi u davlatni himoya qilish, uning infratuzilmasi va jamoat xavfsizligini himoya qilish uchun mas'ul bo'lgan armiya tuzilmasi bo'lsada, jamoat tartibini himoya qilish funksiyalarini ham bajaradi⁷. Shu bilan birga, ommaviy tadbirlar tashkilotchilari mahalliy politsiya bo'limiga rejalashtirilgan tadbir haqida kamida uch kun oldin xabar berishlari shart. Italiya qonunlariga ko'ra, ruxsatsiz mitinglar tashkilotchilari jarimaga tortilishi mumkin (ularning maksimal miqdori cheklanmagan: ayniqsa shahar yoki xususiy mulkka moddiy zarar yetkazgan namoyishchilar uchun sudetkazilgan zararga mos keladigan jarima) yoki 1 oydan 12 oygacha ozodlikdan mahrum qilish. Yevropa Ittifoqi mamlakatlaridagi ommaviy tadbirlar paytida politsiya tomonidan jamoat xavfsizligi va tartibini ta'minlash tajribasini tahlil qilib, shuni ta'kidlash kerakki, ushbu mamlakatlardagi huquqni muhofaza qilish organlari xodimlariga politsiya to'g'risidagi qonun va boshqa qoidalarga ko'ra, ommaviy tartibsizliklarni bostirish uchun politsiyaga tegishli qurollardan foydalanishga ruxsat berilgan. Bundan tashqari, jamoat tartibini buzgan, ommaviy tadbirlar paytida bezorilik qilgan yoki ommaviy tartibsizliklar ishtirokchisiga aylangan shaxslar politsiya tomonidan soat 8:00 gacha hibsga olinishi mumkin. Shu bilan birga, ular darhol sudga yetkazilishi kerak va bunday hollarda sud

---

⁶Dien, F. (1996). *Mantien de l'Ordre et defense, Preparation au concours d'admission* l'ecoie de formation des officiers de gendarmerie. Paris, Centre de documentation, 48.

⁷Vasyleva, T. A. (1996). *Administrative Law of Italy // Administrative law of foreign countries.*

organlari 24 soat ishlaydi. ⁸Yevropa parlamenti binosi yaqinida namoyishlar tashkil etilgan taqdirda, ular Yevropa parlamenti xavfsizlik xizmati va milliy politsiya kuchlari vakillaridan tuzilgan maxsus bo‘linmani chaqiradilar va xavfsizlik perimetrini o‘rnatadilar. Isroilning tadqiqot sohasidagi tajribasi ham qiziq. Xususan, ushbu mamlakatda jamoat tartibini saqlashda etakchi rol huquqni muhofaza qilish va jamoat xavfsizligi departamentiga yuklatilgan bo‘lib, u bir qator tarkibiy bo‘linmalardan, shu jumladan navbatchi bo‘linmalar tarmog‘idan (favqulodda vaziyatlar chaqiruvi markazlari), patrul bo‘limi va patruldan iborat yeng yirik va eng kuchli politsiya bo‘linmasi hisoblanadi⁹. (Kostyuk, Molotay, Pelakhesha, Sivukhin, 2011. p. 12). Isroilda 50 dan ortiq kishining uchrashuvlari o‘tkaziladi, ular davomida nutq e‘lon qilinadi, ma‘ruza o‘qiladi, siyosiy masalalar muhokama qilinadi; 50 dan ortiq odam ishtirokidagi yurishlar, bir joydan ikkinchi joyga birgalikda harakatlanish maqsadida mitinglar faqat politsiya ruxsati bilan o‘tkaziladi Biroq, bu talab piketlarga ularning oldida siyosiy nutqlar chiqmaguncha va yig‘ilish ishtirokchilari harakatlana boshlamaguncha taalluqli yemas. Bundan tashqari, politsiya kuchlari, agar tashkilotchilarning ruxsati bo‘lmasa (qoidalarga muvofiq bo‘lishi kerak bo‘lsa), agar namoyish ommaviy tartibsizliklarga aylangan bo‘lsa (yoki bunday imkoniyat bo‘lsa) namoyish jarayoniga aralashish huquqiga ega. AQSh va Kanadadagi ommaviy tadbirlar paytida jamoat xavfsizligi va tartibini ta‘minlash bo‘yicha politsiya tajribasiga e‘tibor qaratish lozim. O‘rganilgan boshqa mamlakatlardan farqli o‘laroq, tashkilot masalalari, ommaviy tadbirlarga ruxsatnomalar AQSh va Kanadadagi politsiya zimmasiga yuklanmaydi. Biroq, AQSh politsiyasi ishining 50% dan ortig‘i jamoat tartibini saqlash sohasida amalga oshiriladi, ularning aksariyati mahalliy politsiya patrul xizmatiga yuklatilgan, uning asosiy vazifasi jinoyatlar yoki huquqbuzarliklarning oldini olish va jinoyatlarni dastlabki tergov

---

⁸Tereshchuk, O. D. (2014). Police Activity of Some Foreign Countries in Termination Group Violations of Public Order and Riots during Mass Events // *Scientific works MAUP*, 42(3), 141- 145.

⁹Kostiuk, V. L., Molotai, V. A., Pelahesha, O. H., Syvukhin, V. S. (2011). International Experience of Patrol Police Activity in Ensuring Public Order. Methodological recommendations.

qilishdir. Hududiy organlarning patrul xizmatiga maxsus profilaktika bo'linmalarining uslubiy rahbarligi ostida aholi bilan profilaktika ishlari yuklatilgan va metropoliten shaharlarida ular jamoat tartibini buzish eng ko'p uchraydigan joylarni aniqlaydilar va u yerga ko'proq patrullar yuboriladi¹⁰. Bundan tashqari, ba'zi hollarda Milliy gvardiya bo'linmalari qo'shma Shtatlardagi tartibsizliklarni bostirish uchun ishlatiladi. Ruhsatsiz harakatlar jamoat xavfsizligi va tartibiga tahdid soladigan ommaviy tartibsizliklar deb hisoblanadi. Bunday holda, politsiya kuchlari namoyishlarni tarqatish va eng faol ishtirokchilarni hibsga olish huquqiga ega, ular maksimal 10 yillik qamoq jazosiga duch kelishi mumkin (agar ular qurol ishlatilgan tartibsizliklarda qatnashsa). Aksariyat hollarda namoyishchilar odamlarning o'tishiga va o'tayotgan transport vositalariga to'sqinlik qilgani uchun ma'muriy jarima shaklida jarima oladilar, ularning maksimal miqdori 3000 dollarni tashkil qiladi. Garchi ba'zi Shtatlarda, masalan, Texasda siz 6 oygacha qamoqxonaga borishingiz mumkin¹¹ Shunday qilib, ommaviy tadbirlar paytida politsiya tomonidan jamoat xavfsizligi va tartibini ta'minlashdagi farqlarga qaramay, politsiya tizimini hududiy asosda tashkil etish deyarli barcha mamlakatlar uchun bir xil; politsiya organlari va bo'linmalarining ichki funksional ixtisoslashuvi; politsiya funksiyalarini kuchaytirish uchun yaratilgan ixtisoslashtirilgan bo'linmalarining mavjudligi; yuqori qonunchilik politsiya faoliyatini tartibga solishdir. Ommaviy tadbirlarni o'tkazish va ularni o'tkazish paytida jamoat tartibi va xavfsizligini ta'minlash tartibi; ommaviy tartibsizliklar ishtirokchilari va ommaviy tadbirlar qoidalarini buzganlarning sanksiyalari va javobgarligini batafsil tartibga solish va boshqalar o'rganildi.

Xulosa Ommaviy tadbirlar paytida politsiya tomonidan jamoat xavfsizligi va tartibini ta'minlash bo'yicha xalqaro tajribani tahlil qilib va umumlashtirib, shunday

---

¹⁰Kostiuk, V. L., Molotai, V. A., Pelahesha, O. H., Syvukhin, V. S. (2011). International Experience of Patrol Police Activity in Ensuring Public Order. Methodological recommendations.

¹¹Zarosylo, V. V. (2016). Experience in the Preparing and Conduct of Mass Events in Foreign Countries, Administrative Arrangements Order during Their Preparation and Conduct, and the Possibility of Its Application in Ukraine

xulosaga keldik bu mamlakatimizda uning quyidagi ijobiy jihatlarini foydalanish tavsiya etiladi:

1) Hulq-atvor qoidalarini buzgan ishtirokchilarni ham, ommaviy tadbir tashkilotchilarini ham sanksiyalarni aniq ko'rsatgan holda ommaviy tadbirni (ma'muriy, jinoiy javobgarlik) o'tkazishning belgilangan tartibini buzgan holda javobgarlikka tortish asoslari va tartibini batafsil Qonunchilik bilan tartibga solish (Yevropa Ittifoqi mamlakatlari);

2) texnik va elektron kuzatuv vositalaridan, maxsus vositalardan foydalanishni kengaytirish;

3) nodavlat tashkilotlari va fuqarolar birlashmalarini fuqarolarning huquq va erkinliklarini himoya qilishga jalb qilish;

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Ichki ishlar organlarining faoliyati samaradorligini tubdan oshirish, jamoat tartibini, fuqarolar huquqlari, erkinliklari va qonuniy manfaatlarini ishonchli himoya qilishni ta'minlashda ularning mas'uliyatini kuchaytirish chora-tadbirlari to'g'risidagi" farmoni.

2. European Convention on Spectator Violence and Misbehaviour at Sports Events and in particular at Football Matches dated from August 19, 1985.

3. Kampo, V. M. (1994). Constitutions of Parliamentary Democracy Countries.

4. Chernii, V. (2003). Interaction between District Police Officers, criminal investigation units, State Service on Combating Economic Crimes and Patrol Police in Preventing Offenses Encroaching Public Order

Dien, F. (1996). *Mantien de l'Ordre et defense, Preparation au concours d'admission a l'École de formation des officiers de gendarmerie*. Paris, Centre de documentation, 48.

5. Vasyleva, T. A. (1996). Administrative Law of Italy // *Administrative law of foreign countries*.

6. Tereshchuk, O. D. (2014). Police Activity of Some Foreign Countries in Termination Group Violations of Public Order and Riots during Mass Events // *Scientific works MAUP*, 42(3), 141- 145.

7. Kostiuk, V. L., Molotai, V. A., Pelahesha, O. H., Syvukhin, V. S. (2011). International Experience of Patrol Police Activity in Ensuring Public Order. Methodological recommendations.

8. Kostiuk, V. L., Molotai, V. A., Pelahesha, O. H., Syvukhin, V. S. (2011). International Experience of Patrol Police Activity in Ensuring Public Order. Methodological recommendations.

9. Kostiuk, V. L., Molotai, V. A., Pelahesha, O. H., Syvukhin, V. S. (2011). International Experience of Patrol Police Activity in Ensuring Public Order. Methodological recommendations.

10. Zarosylo, V. V. (2016). Experience in the Preparing and Conduct of Mass Events in Foreign Countries, Administrative Arrangements Order during Their Preparation and Conduct, and the Possibility of Its Application in Ukraine.